

การพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

A DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE MANAGEMENT MODEL
FOR SCHOOLS IN THE OFFICE OF SECONDARY
EDUCATION SERVICE AREA 41

สุธาสินี พรหมแดง¹

ประเทือง ภูมิภัทราคม²

พรเทพ ฐัฒน³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ สร้างรูปแบบและประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 การดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและคณะครู จำนวน 339 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบการจัดการความรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นที่ 3 การประเมินรูปแบบโดยนำไปทดลองใช้กับสถานศึกษาจำนวน 1 โรงเรียนและประเมินคุณภาพของรูปแบบโดยสอบถามความพึงพอใจและความสำเร็จในการใช้รูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหาร 3 คน ครู 42 คนและบุคลากรทางการศึกษา 5 คน รวม 50 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า มีสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับการปฏิบัติอันดับสูงสุดได้แก่ การแสวงหาความรู้ รองลงมาได้แก่ การระบุมุมมอง และ

¹ ดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษาและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² รองศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ อาจารย์ ดร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

applying mean and standard deviation. The second step was to create the type of knowledge management by conducting a connoisseurship with 11 experts based on content analysis. The third step was to test the type of knowledge management with a school to explore satisfaction and achievement of the use of model and type of informant. The total 50 respondents consisted of 3 administrators, 42 teachers, and 5 educational personnel. Besides, the mean and the standard deviation were also applied to data analysis.

The results were indicated below.

1. According to Secondary Educational Service Area Office 41, the overall conditions of knowledge management model for schools under were at high level. When considering each aspect, it found that knowledge acquisition was at the highest level, followed by knowledge identification. However, the overall problems of knowledge management of the schools were at low level. When considering each aspect, it demonstrated that knowledge implementation was at the lowest level. It could be said that the knowledge management of every school was at high level while there were less problems. Therefore, the personnel of these schools could be able to manage the knowledge.

2. Regarding to the knowledge management under Secondary Educational Service Area Office 41, there were 5 elements as described below; 1) Background and rationale, 2) Concept of model, 3) Objective of model, 4) Process of model Moreover, the process of knowledge management included 3 stages as follows. The first one was planning which applied 5 indicators and 4 practices. The second one was the operation of knowledge management comprising of 6 elements – Knowledge identification with 5 indicators and 7 practices, knowledge acquisition with 6 indicators and 8 practices, knowledge creation with 7 indicators and 9 practices, knowledge exchange with 6 indicators and 9 practices, knowledge storage with 4 indicators and 9 practices, as well as knowledge implementation with 8 indicators and 10 practices, and 5) Expected results which contained the third stage - monitoring/follow-up/evaluation with 4 indicators and 5 practices.

3. Most of the executives, teachers, and educational personnel of the schools that applied the type of knowledge management under Secondary Educational Service Area Office 41 were satisfied and able to successfully implement the type of knowledge management at high level.

Keyword : knowledge management for schools , knowledge management model, a development of knowledge management model

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมฐานความรู้ (Knowledge Society) ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ได้ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาที่ต้องตอบสนองโดยการผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง สถานศึกษาต้องอยู่ท่ามกลางภาวะการเปลี่ยนแปลงพร้อมกับเป็นความหวังของสังคมในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นบรรพบุรุษถึงเยาวชนรุ่นต่อไปให้ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างมีคุณภาพ การศึกษาในปัจจุบันจะต้องปรับเปลี่ยนไปทิศทางใดจึงได้มีการกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐในการวางแนวทางให้โรงเรียนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 11 มีสาระสำคัญกำหนดให้ ส่วนราชการพัฒนาความรู้ในส่วนราชการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์ (สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2548)

การจัดการความรู้เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาบุคลากรในองค์กร แต่พบว่าองค์กรมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ นั่นคือ องค์กรไม่มีความยั่งยืนในการจัดการความรู้แทนที่จะเป็นสภาพของการเรียนรู้ของคนในองค์กร เป็นสภาพของการแบ่งปันความรู้ การจัดเก็บความรู้ การนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ ซึ่งมีลักษณะเป็นไปโดยธรรมชาติของสังคมในองค์กร แต่กลับกลายเป็นว่าการจัดการความรู้คือ "ภาระงาน" อย่างหนึ่งที่หน่วยงานได้ทำความตกลงไว้กับ ก.พ.ร. เป็นกิจกรรมที่ต้องทำ เป็นภาระงานที่ต้องมีการตั้งงบประมาณไว้สำหรับ “การจัดการความรู้” โดยเฉพาะเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันมีลักษณะที่ไม่ต่อเนื่องและยั่งยืน (วชิระ ปากดีสี. 2552)

จากการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา พบปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไขหลายประการทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษารวมถึงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการดังจะเห็นได้จากผลการประเมินรอบสองของ สมศ. พบว่าสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวน 22,425 แห่ง มีถึงร้อยละ 79.7 ที่ได้มาตรฐาน และร้อยละ 20.3 ที่ต้องได้รับการพัฒนา(สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ สพฐ.2553)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มีจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 ที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง (สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549) สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 62 แห่งและมีครูผู้สอนจำนวน 2,165 คน มีผลการประเมินตนเอง (Self Assessment Report) ในระดับต่ำโดยเฉพาะเรื่องความรู้ของบุคลากรในการปฏิบัติงาน นั้นเป็นเพราะความรู้ที่มีในโรงเรียนยังไม่มีมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ยังไม่เป็นความรู้ที่เป็นปัจจุบัน และยังไม่เป็นความรู้ที่สามารถนำมาใช้หรือปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง ประกอบกับความรู้ต่างๆ ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนที่เป็นทักษะเฉพาะที่เกิดจากประสบการณ์การสอน ก็จะจางหายไปกับผู้เกษียณอายุราชการ การลาออกหรือโอนไปปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่น ดังนั้นการจัดการความรู้จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ส่งเสริมให้องค์การขับเคลื่อนเข้าสู่การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพขององค์กร จากบทบัญญัติดังกล่าว การพัฒนาคุณภาพของประชากรด้วยการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิต จากประเด็นปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ขึ้น

จุดมุ่งหมายการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41

3. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 2) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 โดยใช้แบบสอบถามสภาพปฏิบัติและสภาพปัญหาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

ตอนที่ 2 การพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) ร่างรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 41 จากการวิเคราะห์เอกสารการจัดการความรู้และข้อมูลขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 2) ตรวจสอบรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) จากนั้นนำรูปแบบฯ ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

ตอนที่ 3 การประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 41 ในโรงเรียนโพธิธรรมสุวัฒน์ อ.โพทะเล จ.พิจิตร ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้ 1. เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 2. มีการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา 3. เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารมีนโยบายส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน 3. เป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยสามารถติดตามผลการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในการวิจัยได้ตลอดระยะเวลาการดำเนินการวิจัย และ 4. เป็นโรงเรียนที่มีผู้บริหารและครูยินดีให้ความร่วมมือ

ในการวิจัยเป็นอย่างดี ตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย และ 2) ประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จากแบบประเมินความพึงพอใจและความสำเร็จในการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 พบว่า

1.1 ผลจากการศึกษา วิเคราะห์เอกสาร หลักการแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการและนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการความรู้สามารถสรุปแนวคิดกระบวนการจัดการความรู้ 6 ด้าน ได้แก่ การระบุความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดเก็บความรู้และการนำความรู้ไปใช้จากนั้นนำกระบวนการดังกล่าวมาจัดทำแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

1.2 ผลการศึกษาสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า สภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ระดับการปฏิบัติการจัดการความรู้ที่กำหนดไว้แต่ละองค์ประกอบโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการปฏิบัติอันดับสูงสุดได้แก่ การแสวงหาความรู้ รองลงมาได้แก่ การระบุความรู้ และระดับการปฏิบัติอันดับต่ำสุด ได้แก่ การจัดเก็บความรู้

สำหรับปัญหาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่าระดับการปัญหาการจัดการความรู้ที่กำหนดไว้แต่ละองค์ประกอบโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับปัญหาที่พบอันดับสูงสุดได้แก่การระบุความรู้ รองลงมาได้แก่ การจัดเก็บความรู้ และระดับปัญหาที่พบอันดับต่ำสุด ได้แก่ การนำความรู้ไปใช้

2. รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ 1)หลักการและเหตุผล 2)แนวคิดของรูปแบบ 3)วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4)กระบวนการของรูปแบบ ประกอบด้วยกระบวนการในการจัดการความรู้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการวางแผน มี 5 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 4 แนวทางปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการจัดการความรู้โดยมีองค์ประกอบการจัดการความรู้ 6 ด้าน คือ การระบุความรู้ มี 5 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 7 แนวทางปฏิบัติ การแสวงหาความรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 8 แนวทางปฏิบัติ การสร้างความรู้ มี 7 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 9 แนวทางปฏิบัติ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 9 แนวทางปฏิบัติ การจัดเก็บความรู้ มี 4

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 9 แนวทางปฏิบัติ และการนำความรู้ไปใช้มี 8 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 10 แนวทางปฏิบัติ และขั้นตอนที่ 3 การกำกับ ติดตามและประเมินผล มี 4 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 5 แนวทางปฏิบัติ และ 5) ผลที่คาดว่าจะได้รับ มีผลการประเมินความเที่ยงตรงของรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ความพึงพอใจต่อรูปแบบและคู่มือการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับความพึงพอใจอันดับสูงสุดได้แก่ รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำคู่มือและกิจกรรมอื่นๆได้ รองลงมาได้แก่ คู่มือการจัดการความรู้นำไปใช้จัดการความรู้ในสถานศึกษาได้ และระดับความพึงพอใจอันดับต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้เป็นประจำเพื่อให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และพบว่าความสำเร็จในการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับความสำเร็จอันดับสูงสุดได้แก่ ผู้บริหาร ครู ฯลฯ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในความรู้ที่ได้มาจนเกิดเป็นเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ผู้บริหาร ครู ฯลฯ สร้างองค์ความรู้จากข้อมูลความรู้ต่างๆจนได้ความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ และระดับความสำเร็จอันดับต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้นำและส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 มีข้อค้นพบสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ผลจากการวิจัยที่พบสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า สภาพการปฏิบัติการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับการปฏิบัติอันดับสูงสุดได้แก่ การแสวงหาความรู้ รองลงมาได้แก่ การระบุนวัตกรรม และระดับการปฏิบัติอันดับต่ำสุด ได้แก่ การจัดเก็บความรู้ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการแสวงหาความรู้พบว่าระดับการปฏิบัติอันดับสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ รองลงมาได้แก่ สถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูนำประสบการณ์การเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางานในสถานศึกษา นั้นเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ได้กำหนดนโยบายการจัดการความรู้ลงสู่หน่วยงานสถานศึกษาในสังกัดและให้สถานศึกษามีนโยบายที่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันและเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเนื่องจากจะต้องนำ

ความรู้ที่มีไปถ่ายทอด แนะนำกับนักเรียน อีกทั้งความรู้มีใช้อยู่ในตำราเท่านั้นแต่อาจจะมาจากการไปศึกษาจากผู้ที่มีความรู้หรือความชำนาญในแต่ละด้านหรือปราชญ์ในท้องถิ่นเพราะคนเรามีความรู้และประสบการณ์ไม่เหมือนกันสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2547) ซึ่งความรู้ของแต่ละบุคคลเกิดจากการประมวลสังเคราะห์และจำแนกแยกแยะสารสนเทศเพื่อนำไปสู่การตีความและทำความเข้าใจกับสารสนเทศเหล่านั้นจนกลายเป็นความรู้ซึ่งความรู้นี้ครอบคลุมทั้งส่วนของความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) ที่ซ่อนอยู่ในความคิดของคนและที่ฝังตัวอยู่ในองค์กรกับความรู้แจ้งชัด (Explicit Knowledge) ที่ปรากฏในเอกสารที่บันทึกหรือรายงานต่างๆขององค์กรให้เป็นระบบระเบียบเพื่อให้คนที่ต้องการเข้าถึงได้ง่ายและดึงออกมาใช้งานได้โดยสะดวก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระวัฒน์ เยี่ยมแสง (2550) พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ บุคลากรแต่ละคนมีความรู้ความสามารถทักษะการทำงาน และประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีการพัฒนาตนเองโดยการแสวงหาความรู้ด้านต่าง ๆ เป็นรายบุคคล มีการแลกเปลี่ยนความรู้อย่างเป็นระบบน้อย การจัดสารสนเทศภายในหน่วยงานยังไม่เป็นระบบ ไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้หรือการเผยแพร่ความรู้อย่างเป็นทางการ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พบปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับปัญหาที่พบอันดับสูงสุดได้แก่การระบुकความรู้ รองลงมาได้แก่ การจัดเก็บความรู้ และระดับปัญหาที่พบอันดับต่ำสุด ได้แก่ การแสวงหาและการนำความรู้ไปใช้ สำหรับรายละเอียดของปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาด้านการระบुकความรู้ พบว่า ระดับปัญหาที่พบอันดับสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารจัดให้มีทีมผู้ชำนาญการและนักวิเคราะห์ความรู้ที่มีความรอบรู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆมาช่วยกำหนดความรู้ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางานของสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ กำหนดนโยบายสาระความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาสถานศึกษาหรือ ในสิ่งที่บุคลากรในสถานศึกษาต้องการเรียนรู้ แม้ปัญหาของการจัดการความรู้จะมีน้อยแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการระบुकความรู้มีปัญหาคือเป็นอันดับสูงสุด นั่นเป็นเพราะการระบुकความรู้เป็นขั้นตอนแรกที่สามารถเรียกได้ว่ามีความสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาในในด้านนั้นๆ จะเป็นผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายอย่างน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับการระบुकความรู้ที่จะนำมาพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ ปณิตา พันภัย (2544) ได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการความรู้ให้สำเร็จของผู้เชี่ยวชาญพบว่า องค์กรต้องมีการกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ คือกำหนดหรือนิยามสิ่งที่องค์กรต้องการให้พนักงานเรียนรู้เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ นโยบาย ภารกิจ และเป้าหมายต่างๆขององค์กร ไม่มีองค์กรใดเลยที่ไม่มีการระบุสิ่งที่จำเป็นต้องเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจนซึ่งส่งผลให้ต้องเสียเวลาในการทำงานมากขึ้นเนื่องจากพนักงานไม่ทราบจุดมุ่งหมาย ความจำเป็นสอดคล้องแนวคิดของหลายคนที่เห็นว่าการระบुकความรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการความรู้สำเร็จ ดังนั้นสภาพการปฏิบัติและปัญหาในการจัดการความรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการนำข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้มาจัดทำเป็นร่างรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาได้

อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษานั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคณะ (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุบลราชธานี และวิทยาเขตอุดรธานี ก่อนพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ พบว่าสภาพการจัดการความรู้ก่อนพัฒนารูปแบบทั้งสองแห่ง คณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นการจัดการความรู้บางองค์ประกอบ แต่ไม่ทราบว่าเป็นการจัดการความรู้ ไม่มีระบบ ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน

สำหรับผลการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 องค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) แนวคิดของรูปแบบ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ ประกอบด้วยกระบวนการในการจัดการความรู้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการวางแผน มี 5 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 4 แนวทางปฏิบัติ เป็นการเตรียมการในด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษารวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนควรมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดการความรู้ และสิ่งแวดล้อมรวมถึงบริบทในสถานศึกษามีความพร้อมต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้พร้อมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการจัดการความรู้โดยมีองค์ประกอบการจัดการความรู้ 6 ด้าน คือ การระบुकความรู้ มี 5 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 7 แนวทางปฏิบัติ การแสวงหาความรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 8 แนวทางปฏิบัติ การสร้างความรู้ มี 7 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 9 แนวทางปฏิบัติ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 9 แนวทางปฏิบัติ การจัดเก็บความรู้ มี 4 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 9 แนวทางปฏิบัติ และการนำความรู้ไปใช้มี 8 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 10 แนวทางปฏิบัติและขั้นตอนที่ 3 การกำกับ ติดตามและประเมินผล มี 4 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 5 แนวทางปฏิบัติ และ 5) ผลที่คาดว่าจะได้รับ พร้อมจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 และมีผลการประเมินความเที่ยงตรงของรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ บุญดี บุญญาภิจ (2524) ได้กล่าวว่า ปัจจัยเอื้อที่ช่วยให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ การจัดการความรู้จะไม่ประสบความสำเร็จอย่างราบรื่นถ้าปราศจากการสนับสนุนจากผู้บริหารขององค์กร ผู้บริหารจะต้องเข้าใจแนวคิดและตระหนักถึงประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับจากการจัดการความรู้ ซึ่งเซงเก้ (Senge, 2002) ยังได้กล่าวว่า การที่องค์กรจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้นำ/ผู้บริหาร เป็นผู้มีอิทธิพลต่อการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย โดยมีการใช้อำนาจในตำแหน่ง อำนาจความเชี่ยวชาญ อำนาจความรู้ อำนาจบารมีอย่างเหมาะสมและสมดุล ทั้งนี้ วิลาวัลย์ มาคัม (2549) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการความรู้ คือการเป็นผู้นำในการส่งเสริมการจัดการความรู้ ผู้บริหารต้องให้ความเคารพใน

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรและเป็นผู้นำในการสนับสนุน การผลักดัน การจูงใจ การประสานงานเพื่อให้กิจกรรมบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ จากนั้นจะเป็นการดำเนินการจัดการความรู้ภายใต้องค์ประกอบการจัดการความรู้ 6 ด้าน คือ การระบุนโยบาย การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดเก็บความรู้และการนำความรู้ไปใช้ โดยแต่ละกระบวนการจะเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบจะขาดช่วงตอนหนึ่งตอนใดไปไม่ได้ และการกำกับ ติดตามและประเมินผล ผลการศึกษาพบเช่นนี้เนื่องมาจากการจัดการความรู้ควรบริหารจัดการให้มีการจัดการความรู้สู่การปฏิบัติเพื่อให้เป้าหมายของการจัดการความรู้ที่ตั้งไว้บรรลุผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสนาะ กลิ่นงาม (2551) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยขั้นตอนการกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดเก็บความรู้และการนำความรู้ไปใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวัลย์ มาคุ้ม (2549) มีการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบหลักทั้ง 6 องค์ประกอบ คือ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเก็บความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

และสุดท้ายผลการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า มีความพึงพอใจต่อรูปแบบและคู่มือการจัดการความรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับระดับความพึงพอใจอันดับสูงสุดได้แก่ รูปแบบการจัดการความรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำคู่มือและกิจกรรมอื่นๆได้ รองลงมาได้แก่ คู่มือการจัดการความรู้นำไปใช้จัดการความรู้ในสถานศึกษาได้ และยังพบว่ามีความสำเร็จในการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับความสำเร็จของรูปแบบอันดับสูงสุดได้แก่ ผู้บริหาร ครู ฯลฯ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในความรู้ที่ได้มาจนเกิดเป็นเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ผู้บริหาร ครู ฯลฯ สร้างองค์ความรู้จากข้อมูลความรู้ต่างๆจนได้ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้เป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ได้จัดทำเว็บไซต์การจัดการความรู้ หรือเว็บแมงมุม สพม. 41 และส่งเสริมสนับสนุนให้มีเครือข่ายการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ทุกแห่งอีกทั้งได้มีคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการความรู้มีกระบวนการในการดำเนินงานจัดการความรู้มีความชัดเจน เป็นลำดับขั้นตอนสามารถเข้าใจง่ายและสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติ เมื่อผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการความรู้มาทดลองใช้กับโรงเรียนโพธิธรรมสุวัฒน์ ระหว่างวันที่ 3 ตุลาคม ถึง วันที่ 31 ธันวาคม 2555 จึงทำให้ทั้งผู้บริหาร คณะครู

และบุคลากรทางการศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาและประสบความสำเร็จในงานเมื่อใช้รูปแบบการจัดการความรู้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นความสำคัญในการจัดการความรู้ จนถึงการดำเนินงานจัดการความรู้ตามรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ซึ่งมีการสร้างทีมในการจัดการความรู้เพื่อวางแผนจัดการความรู้โดยการจัดเตรียม บุคลากร เทคโนโลยีและสถานที่เพื่อดำเนินการจัดการความรู้ตามองค์ประกอบการจัดการความรู้ 6 ด้าน คือการระบุนโยบาย การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดเก็บความรู้และการนำความรู้ไปใช้ จากนั้นจะมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการความรู้ในแต่ละด้านเพื่อนำไปปรับปรุงใช้ในการจัดการความรู้งานในครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคณะ (2551) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยราชธานี ทดลองใช้เป็นเวลา 8 เดือน ระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 2549 ถึง 31 มีนาคม 2550 ผลปรากฏดังนี้ 1. มีกระบวนการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ 2. มีการจัดตั้งศูนย์จัดการความรู้เป็นกลไกขับเคลื่อนการจัดการความรู้ 3. ได้ Website ซึ่งเป็นแหล่งจัดเก็บความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้เผยแพร่ความรู้ เชื่อมโยงเครือข่ายความรู้และประชาสัมพันธ์ 4. ได้องค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ คณะอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ทั้ง 7 กลุ่มการจัดการความรู้ มีความพึงพอใจต่อการจัดการความรู้ เห็นว่าความสำเร็จในการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากในการดำเนินการจัดการความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการความรู้ของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยราชธานี ได้แก่ การใช้รูปแบบที่มีประสิทธิผล การสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหารทุกระดับ โดยประเมินจากแบบวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ การจัดตั้งศูนย์จัดการความรู้ วัฒนธรรมในการจัดการความรู้ของผู้บริหารและคณาจารย์ และยุทธศาสตร์ในการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย การใช้บุคลากร ที่ปฏิบัติงานบนฐานความรู้ (knowledge worker) ที่ผ่านการฝึกอย่างดี ความไว้วางใจ การใช้ความรู้ความเข้าใจ ความมุ่งมั่น และการใช้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรู้รักสามัคคีตลอดจนหลักการประเมินและปรับปรุงในระหว่างดำเนินการจัดการความรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระวัฒน์ เยี่ยมแสง (2550) การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในกระบวนการจัดการความรู้ ระดับมาก และบุคลากรทุกกลุ่มมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการจัดการความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิผลใช้กระบวนการจัดการความรู้ในการพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถใช้รูปแบบเพื่อพัฒนาหน่วยงานอื่นต่อไป ประกอบกับงานวิจัยของ เตือนใจ รักษาพงศ์ (2551) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1.ด้านการบริหารงานด้านวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรม การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการความรู้ และการนิเทศการสอน 2. ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การระบุมุมมอง การพัฒนาความรู้ ก่อสร้างความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้ 3. ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรม องค์การ เทคโนโลยีโครงสร้าง และการวัดผล

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะเพื่อนำไปใช้และพัฒนาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาดังนี้

1. สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการจัดการความรู้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานของท่านได้
2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำรูปแบบที่สร้างขึ้นจัดทำเป็นคู่มือสำหรับให้สถานศึกษาที่สนใจนำรูปแบบไปใช้งานได้ง่ายขึ้น สถานศึกษาอาจนำคู่มือไปประยุกต์ปรับใช้ในรูปแบบอื่นๆตามความเหมาะสม
3. การนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปใช้ควรมีการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาทั้งด้านบุคคล เทคโนโลยี สถานที่และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของท่าน เพื่อให้การจัดการความรู้เกิดผลตามวัตถุประสงค์
4. การนำรูปแบบการจัดการความรู้ไปใช้ควรมีการประเมินทุกครั้งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการความรู้ในงานอื่นๆต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างรูปแบบและจัดทำคู่มือประกอบการใช้เพื่อนำไปพัฒนาการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในสถานศึกษา การวิจัยครั้งต่อไปควรจะพัฒนาคู่มือให้เหมาะสมกับการใช้งานเพื่อพัฒนางานสถานศึกษาด้านอื่นๆ เช่น การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานวิชาการและการบริหารงานทั่วไป

2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 การวิจัยครั้งต่อไป ควรจะ เปรียบเทียบการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. เรียนรู้: วิธีสู่ความสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดย์, 2539.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน. รายงานการสังเคราะห์การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2550.
- ฉลองรัฐ อินทร์และคณะ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- เตือนใจ รักษาพงศ์. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์. ดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา, 2551.
- ธีระวัฒน์ เยี่ยมแสง. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- บดีนทร์ วิจารณ์. การจัดการความรู้ สู่ปัญญาการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ธรรมกมลการพิมพ์, 2547.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ. การจัดการความรู้ : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ด ยูเคชั่น, 2547.

- บุญส่ง หาญพานิช. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. การจัดการความรู้ในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.
- ปิยรัตน์ กาญจนะจิตรา. การจัดการความรู้ในระบบราชการไทย : กรณีศึกษากรมส่งเสริม
การเกษตรกรมอนามัยและกรมสุขภาพจิต. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขารัฐประศาสนศาสตร์.บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- วิจารณ์ พานิช. การจัดการความรู้. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนา
(สจค.), 2548.
- วิลาวัลย์ มากุ่ม. การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
กระทรวงศึกษาธิการ ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร, 2549.
- สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. คู่มือการจัดทำแผนการจัดการความรู้.
กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวปฏิบัติการจัดการความรู้สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ : เพ็ญฟ้าพรินตติ้ง, 2549.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครู
และผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟฟิค, 2550.
- เสนาะ กลิ่นงาม. การพัฒนาแบบการบริหารจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
คำแหง, 2551.
- Davenport,T.,DeLong,D.W.,Beers,M. “Successful knowledge management project”
Sloan management Review. 39(2), 43-45., 1998.
- Davenport, T. H. and Prusak, Laurence. Working Knowledge. Hard Business
School Press. Boston : Massachusetts, 1998.
- Mackler, Mark. Influence on the performance of organizational knowledge
transfer. Doctoral dissertation Ph.D., Atlantic University, Florida, 2001.

- Nonaka, I.,&Takeuchi,H. (2001). Knowledge management : Classic and contemporary work. London : The MIT Press, 2001.
- Tiwana, Amrit. (2000). The Knowledge Management Toolkit : Practical Techniques for Building a Knowledge Management System. New Jersey : Prentice Hall PTR., 2000.
- Sallis, E. and Jones, G. Knowledge management in education: Enhancing Learning & education. London : Routledge, 2002.
- Senge, P.M. et al. The fifth discipline field book : Strategies and tool for building a learning organization. London : Nicholas Bradley, 1994.
- Senge, Peter M; et al. School That Learn. New York : Doubleday, 2000.